

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาการออกแบบและการก่อสร้างสถาปัตยกรรมหอนงข้าวแบบไทเงิน บ้านต้นแหน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล
2. ประชากรและหอนงข้าวที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการออกแบบและก่อสร้างหอนงข้าว เช่น เจ้าของ ช่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นอกจากนี้ยังรวมถึงข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามทั้งการสังเกต การบันทึกภาพ การรังวัด ลักษณะกายภาพต่าง ๆ ของหอนงข้าว
2. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร บทความ หนังสือ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและการก่อสร้างสถาปัตยกรรมหอนงข้าวแบบไทเงิน

ประชากรและหอนงข้าวที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคคลต่าง ๆ ในหมู่บ้านต้นแหนหลวงและหมู่บ้านต้นแหนน้อย ตำบลท่าวังพร้าว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. ผู้นำ ผู้อาวุโส หรือปราชญ์ชาวบ้าน
2. เจ้าของหรือทายาทหอนงข้าว ที่ก่อสร้างในช่วงปี พ.ศ. 2450-2510
3. สถาปนิกหรือผู้ออกแบบก่อสร้างหอนงข้าว

หลอมข้าวที่ใช้ในการวิจัยแบ่งได้ 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่ม 1 หลอมข้าวเพื่อใช้สำรวจ เป็นหลอมข้าวที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลด้านนามธรรม เช่น ความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการออกแบบและการก่อสร้างหลอมข้าวทั้งในด้านตำแหน่งที่ตั้ง ลักษณะการหันหน้าจั่ว ความสูง และตำแหน่งบันได ได้แก่ หลอมข้าวในหมู่บ้านต้นแห่น้อยมีทั้งหมด จำนวน 40 หลัง และหลอมข้าวในหมู่บ้านต้นแห่นหลวงมีทั้งหมด จำนวน 31 หลัง รวมจำนวนหลอมข้าวที่ใช้ในการสำรวจ 71 หลัง มีรายละเอียดดังนี้ (พิจารณาแผนผังประกอบ)

1.1 หลอมข้าวบ้านต้นแห่น้อย

ลำดับในแผนผัง	บ้านเลขที่	เจ้าของบ้าน
1	ไม่มีเลขที่	นายดอก สมานะ
2	96	นายพินกร ตีบสุยะ
3	58	นายธีรศักดิ์ ธาวงศ์
4	55	นางนาง ปัญญาโน
5	59	นายมา บุญเรือน
6	42	นางจันทร์หอม หงษ์ทอง
7	42/1	นางจันทร์หอม หงษ์ทอง
8	43	นายทอง คุณา
9	41	นายเมือง ดีเป็ง
10	38	นายคำ อินตะศรี
11	131	นายจันทร์ดีบ ธรรมไชย
12	39	อัยศรีวัลย์ ตีบสุยะ
13	35	นายมนัส จันทร์ไชย
14	37	นายศุน ทัพย์สอน
15	ไม่มีเลขที่	นายมนัส จันทร์ไชย
16	10	นายมานพ ปวงคำ
17	29	นายป็น ปัญญาหล้า
18	28	นายอุทัย สิงห์แก้ว
19	93	นายตื้อ ธรรมณี
20	25	นายสม จันทร์ตะ
21	24	นายทอง ปวงคำ
22	23	นายคำ ศรีกันทา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ลำดับในแผนผัง	บ้านเลขที่	เจ้าของบ้าน
23	21	นายอุ้น วงศ์บุญเรือง
24	18	นายคำ ตันจ้อย
25	13	นายจันทร์ จันทร์ไชย
26	26	นายจันทร์ บุระพรหม
27	14	นายคำ จันทร์ไชย
28	12	นายชารี ปัญญาวิชโรภาส
29	11	นายปวน กันทา
30	1	นายจันทร์ตา อินตะวงค์
31	ไม่มีเลขที่	นายโหมศรี สุรินตะ
32	2	นายอินทร์ตา สมณะ
33	3	นายคำ ศรีพรหม
34	66	นางสาวจันทร์ดี จันทร์ไชย
35	67	นายคำมูล อินปิ่น
36	73	นางสิงห์ ตันบุระ
37	126	นายปิ่น จันทร์ไชย
38	136	นายแก้ว สิทธิเจริญ
39	81	นายทองจันทร์ พงษ์ใส
40	81/1	นายดี ปัญธรรม

1.2 หลอมข้าวบ้านต้นแหนหลวง

ลำดับในแผนผัง	บ้านเลขที่	เจ้าของบ้าน
1	57	นางสา จันทร์พรหม
2	44	นายสมบูรณ์ สุนันทะ
3	42	นายเจริญสุข สมณะ
4	43	นายมูล สมณะ
5	41	นายสวัสดิ์ สิทธิเจริญ
6	56	นางสา สุแก้ว
7	26	นายอินคำ บั้งอีหล้า
8	27	นายจรัส ไชยเพชร
9	40	แม่อุ้ยก่อง อินปิ่น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ลำดับในแผนผัง	บ้านเลขที่	เจ้าของบ้าน
10	36	นายบุญช่วย อินตุน
11	38	นายอุ้นเรือน รัตนจันทร์
12	17	นายจำเริญ ทะนันไชย
13	15	นายเรือน สิทธิเจริญ
14	11	นางศรีพันธ์ คำมูล
15	12	นายอรุณ สิทธิเจริญ
16	1	นายทิพย์ ใจวัง
17	ไม่มีเลขที่	ย้ายออกจากพื้นที่
18	120	นายหนึ่ง พรหมดีบ
19	63/1	นายสุนทร ศรีพรหม
20	63	นายประพันธ์ นันตาศรี
21	66	นายแก้ว ตันอภัย
22	69	นายใจ ทานวล
23	76/1	นายสีลา หลี่เป็ง
24	109	นายบุญทา ธรรมไชย
25	8	นายคำ ถาวัง
26	90/1	นายประเสริฐ เรือนทิพย์
27	90	นายคำมูล สิงห์กัณท์
28	83	นางนาง แปงจันทร์
29	93	นางอินคำ บุญตัน
30	89	นางพิมลพรรณ จันทร์พรหม
31	85	นายสุข มูลประการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

2. กลุ่ม 2 หลอมข้าวเพื่อใช้สำรวจและเป็นกรณีศึกษา เป็นหลอมข้าวที่ใช้ในการศึกษา ข้อมูลด้านรูปธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและการก่อสร้างหลอมข้าว โดยการศึกษาตามหลัก ทฤษฎีทางสถาปัตยกรรม ด้านการรังวัดและทางสถิติ ซึ่งมีเกณฑ์สำคัญในการเลือกคือ

- ก่อสร้างในช่วงปี พ.ศ. 2450-2510
- ไม่ได้ถูกซื้อมาจากแหล่งอื่น
- ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง ต่อเติม หรือเคลื่อนย้าย

ซึ่งเหตุผลของการกำหนดเกณฑ์ดังกล่าวคือ ต้องการหลองข้าวที่มีการออกแบบและก่อสร้างโดยใช้ภูมิรู้และหลักการของชาวไทเงินในหมู่บ้านต้นแหน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เพราะบางช่วงเวลาหลองข้าวหลายหลังมีการเปลี่ยนแปลง ต่อเติม หรือการเคลื่อนย้ายไปจากเดิม ทั้งนี้เพราะมีการเปลี่ยนเส้นทางสัญจรภายในหมู่บ้าน การปลูกสร้างบ้านใหม่หรือขยายพื้นที่อยู่อาศัยทำให้ต้องย้ายหลองข้าว การปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยหรือส่วนประกอบของหลองข้าว เช่น การเปลี่ยนหลังคา การต่อเติมปรับปรุงเป็น โรงรถ เป็นที่เก็บของ รวมถึงการซื้อจากที่อื่นแล้วมาสร้างใหม่ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งหลองข้าวที่ใช้เพื่อสำรวจและเป็นกรณีศึกษา แบ่งได้ดังนี้ (พิจารณาแผนผังประกอบ)

2.1 หลองข้าวในหมู่บ้านต้นแหนน้อย จำนวน 12 หลัง ได้แก่

ลำดับในแผนผัง	บ้านเลขที่	เจ้าของบ้าน
3	58	นายธีรศักดิ์ ธารวงศ์
5	59	นายมา บุญเรือน
6	42	นางจันทร์หอม หงส์ทอง
14	37	นายตุ้ม ทิพย์สอน
17	29	นายปิ่น ปัญญาหล้า
22	23	นายคำ ศรีกันทา
25	13	นายจันทร์ จันทร์ไชย
30	1	นายจันทร์ตา อินตะวงค์
31	ไม่มีเลขที่	นายโคมศรี สุรินตะ
33	3	นายคำ ศรีพรหม
34	66	นางสาวจันทร์ดี จันทร์ไชย
35	67	นายคำมูล อินปิ่น

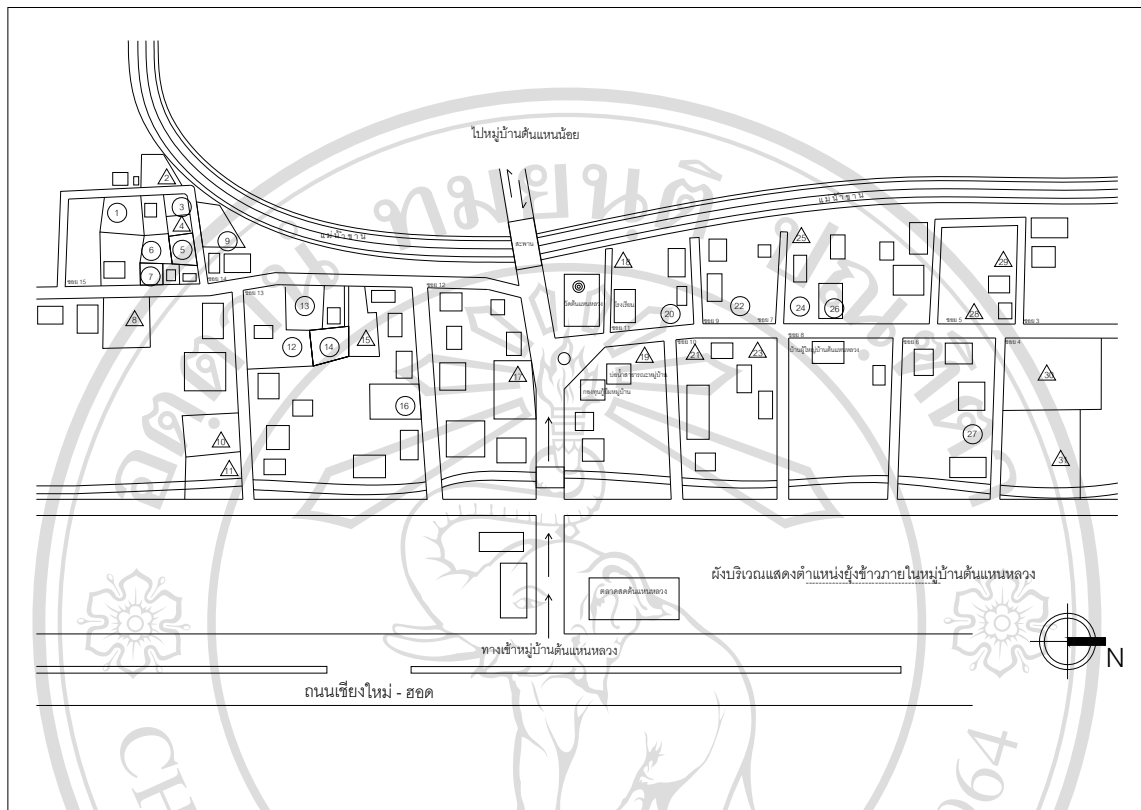
2.2 หลองข้าวในหมู่บ้านต้นแหนหลวง จำนวน 12 หลัง ได้แก่

ลำดับในแผนผัง	บ้านเลขที่	เจ้าของบ้าน
3	42	นายเจริญสุข สมณะ
5	41	นายสวัสดิ์ สิทธิเจริญ
6	56	นางสา สุแก้ว
7	26	นายอินคำ บังอีหล้า
9	40	แม่อุ้ยทอง อินปิ่น

ลำดับในแผนผัง	บ้านเลขที่	เจ้าของบ้าน
12	17	นายจำเริญ ทะนันไชย
13	15	นายเรื่อน สิทธิเจริญ
14	11	นายศรีพันธ์ คำมูล
22	69	นายใจ ทานวล
24	190/1	นายบุญทา ธรรมไชย
26	90/1	นายประเสริฐ เรือนทิพย์
27	90	นายคำมูล สิงห์กัณฑ์



ภาพ 75 แผนผังของหมู่บ้านต้นเหน้อยและตำแหน่งหล่งข้าว



- แสดงตำแหน่งหล่งข้าวที่ทำการสำรวจ และเลือกเป็นกรณีศึกษา
- △ แสดงตำแหน่งหล่งข้าวที่ทำการสำรวจ

ภาพ 76 แผนผังของหมู่บ้านต้นแหนหลวงและตำแหน่งหล่งข้าว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้นำ ผู้อาวุโส หรือปราชญ์ชาวบ้าน เกี่ยวกับชุมชน เรื่องราว การดำเนินชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและการก่อสร้างสถาปัตยกรรมหล่งข้าวแบบไทเงิน
2. แบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าของหรือทายาท ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการหล่งข้าว เช่น วันที่สร้าง สาเหตุ ลักษณะ ระยะเวลาการสร้าง ปริมาณที่เก็บ ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี
3. แบบสัมภาษณ์สำหรับสถาปนิกหรือผู้ออกแบบก่อสร้างหล่งข้าว เกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง เช่น วัสดุ รูปแบบ วิธีการ ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี

4. แบบสังเกตและแบบรังวัดหลองข้าว เช่น ตำแหน่งที่ตั้ง ผัง รูปทรง การจำแนกขนาด แสดงขนาดของส่วนประกอบโครงสร้างต่าง ๆ

5. กล้องบันทึกภาพ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. สร้างแบบสัมภาษณ์
3. ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
4. ปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้
5. เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง
6. ปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้

การสร้างแบบสังเกตและแบบรังวัดหลองข้าว ผู้วิจัยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาส่วนประกอบ โครงสร้างของหลองข้าว
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสังเกตและแบบรังวัดหลองข้าว
3. สร้างแบบสังเกตและแบบรังวัดหลองข้าว แล้วเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
4. ปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบสังเกตและแบบรังวัดหลองข้าวไปทดลองใช้
5. เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง
6. ปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากคณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้ใหญ่บ้านเพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้นำชุมชน เจ้าของหรือทายาท และสถาหรือผู้ออกแบบก่อสร้างให้เข้าใจ

3. ผู้วิจัยนัดเวลาเวลาการเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการสัมภาษณ์ การสังเกตและรังวัด รวมถึงการบันทึกภาพตามวันเวลาการนัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์โดยการแยกประเด็นแล้วนำเสนอเชิงบรรยาย
2. ข้อมูลจากการสังเกต รั้ววัด นำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์หาหลักเกณฑ์ด้วยวิธีการทางคณิตศาสตร์และสถิติ แล้วนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยายสรุปพร้อมรูปภาพประกอบ



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved